

Berenschot

Datum: 25 november 2019
Auteurs: Martin Heekelaar, Johannes ten Hoor
Status: Openbaar
Titel: Beeld van de Participatiewet is minder somber dan geschetst

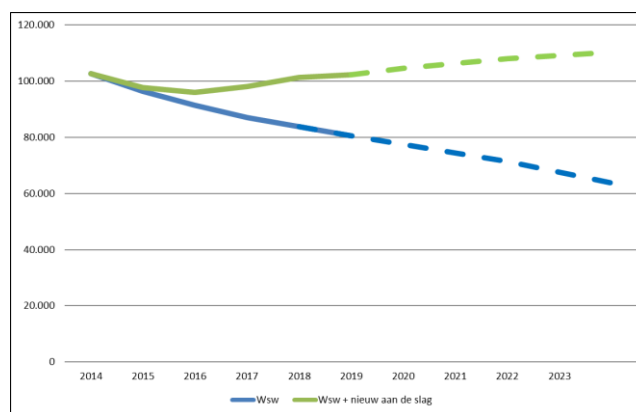
Memo

Het SCP concludeerde deze week in de evaluatie van de Participatiewet dat [de invoering van de Participatiewet nauwelijks heeft geleid tot verhoging van de baankansen](#). Als we terugblikken en enkel naar gemiddelden kijken, is die conclusie terecht. Echter, ook nu al zijn er gemeenten die erin slagen meer mensen uit de doelgroep naar werk te begeleiden dan ze zouden moeten volgens de doelstellingen van de Participatiewet. Andere gemeenten zijn met een inhaalslag bezig. Het beeld is dus minder somber dan geschetst¹.

Meer mensen aan de slag dan vroeger in de Wsw

Gemeenten helpen steeds meer mensen met een beperking aan de slag. Vanaf komend jaar is de verwachting dat er meer mensen met een beperking aan de slag zijn dan voorheen onder de Wsw. Dan rekenen we het aantal mensen dat via de banenafpraak aan de slag is en waarvoor de werkgever geen loonkostensubsidie aanvraagt niet eens mee.

De volgende afbeelding toont het totaal aantal mensen in de Wsw (blauwe lijn) en het totaal aantal mensen met een beperking dat via de gemeente aan de slag is (de groene lijn; de som van de Wsw'ers en de nieuwe doelgroepen die onder de Participatiewet met een loonkostensubsidie aan de slag zijn geholpen).

Aanvankelijk kwam het aantal mensen dat onder de Participatiewet met een loonkostensubsidie aan de slag werd geholpen langzaam op gang. Maar we zien (groene lijn in de bovenstaande grafiek) dat het aantal groeit vanaf 2016. Momenteel neemt het aantal mensen met een beperking dat via

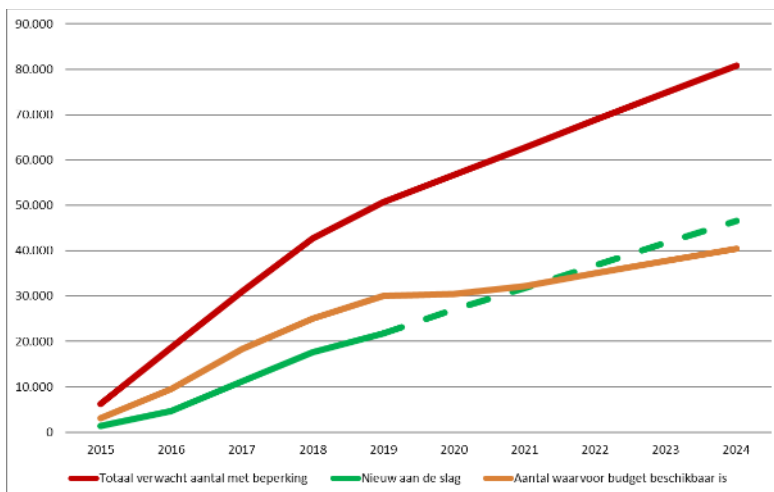
¹ We berichtten hier vorig jaar al over in de [Landkaart van de Participatiewet](#) van Berenschot en in ons onderzoek [Aantallen en Financiën Participatiewet](#) dat we uitvoerden in opdracht van Cedris en Divosa.

Berenschot

gemeenten met een loonkostensubsidie aan de slag komt sterker toe dan het aantal Wsw'ers daalt. Het aantal nieuwe doelgroepen dat met loonkostensubsidie aan de slag komt stijgt momenteel met ongeveer 6.000 personen per jaar. Het aantal Wsw'ers gaat met circa 4.000 personen per jaar omlaag. Als de huidige trend doorzet zijn er in 2024 in totaal meer dan 110.000 personen met een beperking met een loonkostensubsidie aan de slag. Dat aantal ligt 8.000 hoger dan het oorspronkelijke aantal mensen in de Wsw².

Met hoeveel mensen werd in de Participatiewet rekening gehouden?

De volgende afbeelding laat zien met hoeveel mensen het ministerie van SZW rekening hield bij de invoering van de Participatiewet. De rode lijn geeft het aantal personen aan met een arbeidsbeperking waarvoor gemeenten volgens de ramingen verantwoordelijk zijn. De oranje lijn geeft het aantal personen aan dat volgens het ministerie van SZW met de beschikbare middelen aan de slag geholpen kan worden. De groene lijn laat het werkelijke aantal personen zien dat door gemeenten met een loonkostensubsidie aan de slag wordt geholpen.

We zien dat het aantal mensen dat momenteel aan de slag wordt geholpen door gemeenten lager is dan het aantal waarmee rekening wordt gehouden in het rijksbudget. We zien ook dat bij de huidige ontwikkeling van de aantallen het aantal mensen dat aan de slag wordt geholpen hoger is dan het aantal mensen waarvoor geld beschikbaar is.

De vraag kan gesteld worden of gemeenten bereid en in staat zijn om meer mensen aan de slag te helpen dan waarvoor geld beschikbaar is. Momenteel zien we al wel gemeenten die meer doen dan waarvoor budget beschikbaar is. Gemeenten kunnen geld beschikbaar stellen vanuit de eigen, algemene middelen. Maar er kan ook geld bespaard worden door mensen met een beperking vanuit de uitkering aan de slag te helpen. De bespaarde uitkering kan dan worden ingezet voor de begeleiding van de doelgroep.

² Naast de Participatiewet zijn er nog 245.000 Wajongers. Dat aantal wordt elk jaar kleiner, omdat de Wajong alleen nog toegankelijk is voor mensen die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn. In totaal zijn 59.000 Wajongers aan het werk, waarvan een belangrijk deel in de Wsw. In plaats van de loonkostensubsidie in de Participatiewet beschikt het UWV over het instrument van de loondispensatie. Het aantal Wajongers met loondispensatie is toegenomen van 12.700 in 2014 naar 17.800. Gemeenten zullen dergelijke aantallen op de langere termijn extra moeten realiseren om tenminste hetzelfde aantal mensen met een beperking aan de slag te helpen als nu.

Berenschot

Desondanks is onze inschatting wel dat de financiële knelpunten bij gemeenten na 2021 zullen toenemen. Dat zal naar verwachting een rem zetten op de ontwikkeling van het aantal nieuwe doelgroepen dat aan de slag wordt geholpen.

Grote verschillen tussen gemeenten

Door alleen naar het landelijk beeld te kijken wordt tekort gedaan aan de goede prestaties op lokaal en regionaal niveau. De verschillen tussen gemeenten zijn groot. In bijna de helft van de gemeenten worden er nu meer mensen met een beperking aan de slag geholpen dan vroeger onder de Wsw.

De volgende tabel laat de top 10 G44-gemeenten zien waar de meeste mensen aan de slag worden geholpen. We zetten de aantallen af tegen de uitstroom uit de Wsw. Zo zien we dat in 's-Gravenhage sinds 2015 1.300 mensen aan de slag zijn geholpen. De uitstroom uit de Wsw wordt ruimschoots gecompenseerd. Het verschil is 77%. In Helmond zien we eenzelfde percentage. 's-Hertogenbosch staat van de G44-gemeenten op de derde plek. Daar zien we dat het aantal mensen vanuit de nieuwe doelgroepen die aan de slag zijn geholpen 66% hoger is dan het aantal mensen dat de Wsw heeft verlaten. Aan de andere kant zien we veel minder grote toenames. Bijvoorbeeld in Zaanstad komen voor alle 100 mensen die de Wsw verlaten, 7 mensen vanuit de nieuwe doelgroep in de plaats.

Ranking	Gemeente	Aantal LKS	Uitstroom Wsw	Verhouding
1	's-Gravenhage	1.300	732	177%
2	Helmond	280	159	177%
3	's-Hertogenbosch	580	350	166%
4	Oss	400	245	164%
5	Eindhoven	450	312	144%
40	Alphen aan den Rijn	50	129	39%
41	Arnhem	140	457	31%
42	Haarlem	60	217	28%
43	Haarlemmermeer	20	118	17%
44	Zaanstad	20	270	7%

In de bijlage geven we een overzicht van de gerealiseerde aantallen LKS en de verhouding met de uitstroom Wsw in alle Nederlandse gemeenten.³

³ We hebben voor de analyse gekeken naar de landelijke ontwikkeling van het aantal mensen dat met LKS aan de slag is geholpen ten opzichte van de vermindering van het aantal Wsw'ers. Vervolgens hebben we de landelijke daling Wsw vertaald naar gemeenteniveau naar rato van de instroom in de wachtlijst Wsw en de instroom in de werkregeling Wajong. Deze verdeling wordt ook gebruikt voor de verdeling van de landelijke budgetten voor de nieuwe doelgroepen. We hebben op gemeenteniveau niet gekeken naar de werkelijke gemeentelijke uitstroom Wsw, omdat deze scheef over het land is verdeeld. Een hoge of lage score geeft niet per se aan of een gemeente het beleid goed of slecht uitvoert. Het is hooguit de start van een gesprek over hoe de ondersteuning aan mensen met een arbeidsbeperking in de gemeente is georganiseerd.

Berenschot

Conclusie

Het beeld dat de Participatiewet nauwelijks heeft geleid tot verhoging van baankansen is juist als we terugblikken en enkel kijken naar gemiddelden kijken. Echter, verschillende gemeenten helpen momenteel fors meer mensen aan de slag dan voorheen onder de Wsw. Andere gemeenten zijn met een inhaalslag bezig, waardoor er landelijk steeds meer mensen met een beperking aan de slag gaan.

De beschikbare financiële middelen vanuit het Rijk vormen een aandachtspunt. Op dit moment liggen de aantallen lager dan waarmee door het Rijk rekening is gehouden in de budgetten. Sommige gemeenten begeleiden echter meer mensen naar werk dan waarvoor ze budget krijgen. Andere gemeenten zijn bezig met een inhaalslag, waardoor naar verwachting vanaf 2021 meer mensen uit de doelgroep aan de slag zijn dan waarmee rekening is gehouden in de budgetten vanuit het Rijk. Mogelijk leidt dit er op termijn toe dat minder mensen met een arbeidsbeperking naar werk begeleid worden.

De invoering van de Participatiewet was een belangrijke systeemwijziging die tijd nodig heeft om goed in te bedden in de lokale uitvoeringspraktijk. Een aantal gemeenten laat zien dat het kan, andere timmeren hard aan de weg om de doelstellingen te realiseren. Het is dus nog te vroeg voor een definitief oordeel over de Participatiewet en te vroeg om nu al te komen met opnieuw grote systeemwijzigingen.

Als we vooruitkijken zijn de verwachtingen gunstiger dan nu wordt geschetst: steeds meer mensen uit de doelgroep zullen een plek op de arbeidsmarkt vinden. Er zijn verschillende mooie voorbeelden in het land. Laten we hiervan leren, bijsturen waar nodig en vasthouden aan de ingezette koers.

Voor meer informatie:

- Martin Heekelaar, 0623152767, m.heekelaar@berenschot.nl
- Johannes ten Hoor, 0613790847, j.tenhoor@berenschot.nl